

Tartalmi kivonat (absztrakt)

Cegléd környéki legelők változásai és a legeltetés tájalakító hatása

Szilágyi Noémi

Tájrendező és kertépítő mérnöki BSc alapképzési szak

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Budai Campus

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

Belső témavezető: Hubayné dr. Horváth Nóra, egyetemi docens

A dolgozatomban magyarországi legelőgyepek, mint történeti tájhasználatok változásaival foglalkoztam. A legelők és a legeltetés már kiskorom óta foglalkoztat nagypapám révén, aki juhász volt, de most szakmai szemmel is érdekessé vált számomra. A legelőkhöz kapcsolódó táji értékeket és veszélyeztetettségeket kutattam fel általánosságban Magyarországon, valamint a választott mintaterületemen.

Egy ceglédi mintaterületen vizsgáltam hat időállapoton keresztül a gyepek tájalakulását az 1780-as évektől napjainkig, valamint a pásztorkodás, mint hagyományos foglalkozás jelenéről, jövőjéről, nehézségeiről írtam. Kutatásomhoz felhasználtam történeti térképeket több időszakból (pl. katonai felmérések, topológiai térkép, Google Satellite űrfelvétel), a témához kapcsolódó szakirodalmi forrásokat feldolgoztam, terepbejárásokat végeztem és interjút készítettem pásztorral.

Megállapítottam, hogy a legeltetés hanyatló történeti tájhasználat, a gyepterületek és azon belül különösen a legelőgyepek kiterjedése drasztikusan csökken, arányosan az állatok számával együtt. Egyre kevesebb legelőállatot tartanak, így egyre kevesebb legelőterületre van szükség. Ez a hanyatlás a tájra is negatív hatással van, a legelőkön élő védett növény- és állatfajok fennmaradását veszélyezteti, és azokat a kultúrtörténeti és természeti értékeket, amik a legelőkön jelen vannak például egyedi tájértékeket. Magyarország tájkarakteréhez is nagymértékben hozzájárulnak a legelők bizonyos területeken, mint az Alföld pusztáin. Ezek nélkül teljesen megváltozna a táj hazánkban.

Ahogy a legelők eltűnőben vannak, úgy a pásztorkodást, mint hivatást is egyre kevesebb ember űzi, kezd kihalni ez a hagyományos foglalkozás. Az igazi pásztorok, akik még értettek az állatokhoz és a természet szerves részeként éltek, egyre kevesebben vannak. Az állattartásban az emberi tevékenységeket próbálják leredukálni és mindent gépiesíteni, istállózó állattartással

helyettesíteni. E tendenciák mellett a Hortobágy pusztáin ünnepségek keretében még fenntartják a legeltetés hagyományát, illetve több nemzeti park területén őshonos fajtákkal természetvédelmi kezelés céljából végeznek legeltetést. Ezzel egyszerre küzdenek az inváziós fajok terjedése ellen és küzdenek azért, hogy ne tűnjön el teljesen a legeltető állattartás és az őshonos fajták genetikai állománya a magyar tájból.